

Els presoners del Caucas

"Podem imaginar el president Clinton enviant el Setè de Cavalleria contra els navajos d'Arizona, amb helicòpters blindats i artilleria pesant. Podem imaginar que les tropes federals enviades per Washington bombardegen El Paso i el deixen fet un munt de ruïnes, com ha quedat la ciutat de Grozni, molt pitjor que Sarajevo després de tres anys de setge. Però no."

En un dels seus llibres deliciosos, *Un viatge amb espectres*, Joan Perucho explica que, volant cap a Tbilisi, que abans en solem dir Tiflis, l'hostessa d'Aeroflot li va donar el corresponent fulllet informatiu, cortesia oficial, sobre les regions que es veien des de la finestreta. La llarga història de les guerres de conquesta, els balnearis de muntanya, els bandits, les senyores que anaven a prendre les aigües i de passada s'esgarriaven pensant en raptes i en belles circassianes, i Lermontov, Puixkin, Tolstoi i Maiakovski que hi van viatjar i van deixar contes i poemes. Era un extrem sud de l'Imperi, tant se val imperi dels tsars com dels soviets, amb tot l'atractiu de les terres exòtiques que hom ha fet ja pròpies. I les tribus de muntanya sempre es miren amb simpatia després d'haver-les domesticat, o de pensar-ho.

Perucho, en la seua infinita erudició, recorda que el llibret d'Inturist, entre tantes citacions literàries, s'havia oblidat de la més interessant, *Els presoners del Caucas*, obra de Xavier de Maistre, germà del cèlebre escriptor i gran reaccionari comte Joseph de Maistre, l'inspirador de tots els ultramuntans d'Europa, inclosos els nostres. Xavier de Maistre era més jove que el germà, i de caràcter més animat i més optimista, tirant a pre-romàntic. A més d'escriure novel·les sobre caucasiens i siberians, va escriure el *Voyage autour de ma chambre*, que deu ser un dels llibres que més va circular el segle passat, si més no per la curiositat del títol. *Els presoners del Caucas*, segons recorda Perucho, "narra les desgràcies d'un major de l'exèrcit rus i el seu ajudant capturats pels 'txetxenges'. Un rosari d'infinites penalitats es van succeint contra el teló de fons de la Kabarda, província situada als cims. Els naturals són bells, valerosos, intel·ligents, però lladres i cruels, i estan en continu peu de guerra contra les tropes del tsar apostades des del Caspi al mar Negre. Al final, hi ha una marea de sang i violència, mitjançant la qual s'escapen els presos, plens de dubtes i escrúpols morals". Els presoners russos per comunicar-se durant la reclusió tocaven la balalaika i cantaven cobles tristes com aquesta: "*Je m'assieds pour filer ma laine./ Le fil se casse dans ma main:/ Alors je fileraie demain./ Aujourd'hui je suis trop en peine...*" Fins ací el resum de Perucho. Els russos, en temps romàntics, i abans i tot, eren vistos com gent de sentiments molt delicats.

De Maistre va escriure la seua novel·la a primers del segle XIX, quan les guerres entre russos i caucasiens ja feia molts anys que duraven. No és difícil entendre per què van començar

aquestes guerres, dins de la lògica expansiva de l'imperi rus. No és difícil tampoc entendre per què continuen després de més de dos segles.

El que seria difícil, ara mateix, seria una novel·la amb oficials russos tocant la balalaika i cantant cobles malenconioses en una presó de Txetxènia. No sé com devia ser la guerra entre russos i txetxens fa dos-cents anys: la d'ara és una cosa ben poc poètica. És una guerra horrible, de fang, de sang i de ruïnes, de misèries, de desastre moral sense paliatius.

La meua afinitat amb els nacionalismes de bomba i metrallera és pràcticament nul·la, i no tinc cap simpatia humana ni política pel general Dudàiev i els seus guerrers, defensors del Caucas islàmic o del que siga que defensen. La tropa de Dudàiev està plena de lladres, mafiosos i gent de pocs escrúpols i d'objectius molt foscos. Sense comptar, evidentment, els guerrers de cinta verda al front i els que van alegrement a la mort després de la dansa ritual: pujaran, contents i plens de sang, al paradís de Mahoma. Però els russos, els ineptes i fastigosos generals russos que dirigeixen aquesta guerra, són encara pitjors. I el president Ieltsin i els polítics de Moscou, i el ministeri de defensa i el ministeri d'interior. Banda de borratxos incapaces i cruels. Afganistan era per l'imperialisme soviètic com Vietnam per l'americà: una catàstrofe inútil. Però Txetxènia a què es pot comparar? Podem imaginar el president Clinton enviant el Setè de Cavalleria contra els navajos d'Arizona, amb helicòpters blindats i artilleria pesant. Podem imaginar que les tropes federals enviades per Washington bombardegen El Paso i el deixen fet un munt de ruïnes, com ha quedat la ciutat de Grozni, molt pitjor que Sarajevo després de tres anys de setge. Però no. No podem imaginar ja cap govern "occidental" bombardejant els seus indis, o els seus escocesos, els seus bascos, els seus rebels de la muntanya. No ho fa ni el govern de Mèxic. Però l'exèrcit rus pot arrasar Txetxènia, i no passa res. Ni manifestacions, ni solidaritat, ni recollida de firmes, ni una pobra, trista i pacífica protesta de ningú. Ni una simple pintada a les parets, res. Deu ser que uns poden bombardejar tranquil·lament i uns altres no (per cert: qui protestava quan els russos destruïen Afganistan?) Deu ser que uns poden ser víctimes sense despertar la sensibilitat moral i uns altres no. La sensibilitat moral, la justícia i altres sentiments per un estil són molt volubles. solen dependre de les ideologies. Al Caucas poden ser presoners, o morts o volar tots per l'aire. Ací no s'immutarà ningú. **Joan F. Mira**